

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кафедра образотворчого мистецтва та дизайну

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Обов'язкової освітньої компоненти

Кольорознавство

для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	022 Дизайн
Предметна спеціальність	-
Спеціалізація	-
Освітня програма	Графічний дизайн
ННІ	Педагогіки

Автор: д.філос.н., професор, Поліщук Олена

Розглянуто та схвалено

На засіданні кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол від «7» січня 2025 р. № 8

Завідувач кафедри _____ Оксана ПІДДУБНА

УДК 7.017.4
П51

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Житомирського державного
університету імені Івана Франка
від «3» лютого 2025 р. (Протокол № 2)*

Рецензенти:

Оленіна Олена - доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри дизайну та образотворчого мистецтва Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Костюк Ольга - кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри дизайну ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Полтава).

Піддубна Оксана – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Поліщук О. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять обов'язкової освітньої компоненти «Кольорознавство» для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 022 Дизайн, освітня програма Графічний дизайн. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2025. 18 с.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять обов'язкової освітньої компоненти «Кольорознавство» розроблені для підготовки здобувачів IV курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 022 Дизайн, освітня програма Графічний дизайн. Вони будуть корисні для здобувачів ЗВО й усіх зацікавлених у цій проблематиці.

©Поліщук О. П., 2025

©Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2025

ЗМІСТ

Передмова	4
Навчально-тематичний план	5
Матеріали до практичних/семінарських занять (із поточними методичними вказівками, поточними контрольними запитання, завдання, рекомендованою літературою):	
Практичне заняття №1-5	
Тема: Оптичне, механічне, просторове змішування кольорів та способи змішування фарб (локальний та зумовлений колір, відображення та поглинання кольору та виявлення матеріальності предметів)	6
Практичне заняття №6-10	
Тема: Оптичне, механічне, просторове змішування кольорів та способи змішування фарб (локальний та зумовлений колір, відображення та поглинання кольору та виявлення матеріальності предметів)	8
Практичне заняття №11-15	
Тема: Техніка, форма і колір в мистецтві та комп'ютерній графіці	10
Модуль II. Різновиди систематизації та принципи побудови кольорових систем	
Практичне заняття 1-5	
Тема: Традиції та новаторство кольорово-світлових ефектів в графічному дизайні та сучасному мультимедійному інформаційно-комунікаційному просторі	11
Модуль III. Повітряна перспектива та ілюзія просторової глибини	
Практичне заняття 1-2	
Тема: Дослідження художників-імпресіоністів просторових та оптичних ефектів кольору, поєднання контрастів додаткових кольорів, холодних і теплих, оптичне зміщення кольорів (оп-арт), виявлення емоційної природи кольору у поєднанні з формою в графічному дизайні та сучасних течіях і напрямів мистецтва	13
Практичне заняття 3-7	
Тема: Кольорова аналітична характеристика стародавніх та сучасних творів мистецтва (образно-асоціативні композиції)	14
Практичне заняття 3-7	
Тема: Кольорова ілюзії	16
Рекомендована література	18

ПЕРЕДМОВА

Освітня компонента «Кольорознавство» є важливою у підготовці фахівця з дизайну. Вона відноситься до обов'язкових освітніх компонент освітньої програми Графічний дизайн. Основною метою вивчення освітньої компоненти «Кольорознавство» є розвиток професійної і практичної підготовки студентів та продовження їх образотворчої освіти у напрямку вивчення кольору як важливого фактору підвищення художньо-естетичного рівня особистості, формування національної художньої культури в мистецтві.

За вимогами освітньо-професійної програми передбачено у межах цієї освітньої компоненти опанування теоретичними знаннями та набуття практичних навичок з основ кольорознавства. У її межах реалізується, як основні завдання, наступне: навчити студентів володіти засобами кольору, передавати на площині трьохвимірність об'єктів предметно-просторового середовища в залежності від колірної перспективи; дати базові знання з основ кольорознавства; естетична соціалізація здобувача та його особистісно художньо-творча самореалізація.

Дана освітня компонента має наступні модулі: Модуль I. Основні поняття теорії кольорознавства, Модуль II. Різновиди систематизації та принципи побудови кольорових систем, Модуль III. Повітряна перспектива та ілюзія просторової глибини. За змістом тематика і завдання практичних занять з навчального курсу спрямовують здобувачів вищої освіти на наступне: визначати мету, завдання та етапи проектування; усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні; оцінювати об'єкт проектування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію; визначати функціональну та естетичну специфіку формотворчих засобів дизайну в комунікативному просторі; розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах; дотримуватися стандартів проектування та технологій виготовлення об'єктів дизайну у професійній діяльності; відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів дизайну.

Загальні методичні вказівки до проведення практичних занять наступні. На заняттях може використовуватися експрес-контроль, щоб перевірити якість знань із питань теми, яка вивчається, його формою є тести із варіантами відповідей, лише одна з яких є правильною; тести відкритого типу, коли здобувач/здобувачка вищої освіти фіксує лаконічно відповідь на ситуаційне завдання, з метою стимулювання розвитку абстрактно-логічного мислення, спроможності до дискурсу і критичності думки. Крім того, практикується опитування питань, які передбачені планами занять, і опитування щодо змісту понять у межах фахової термінології, до них необхідно здійснювати підготовку, опрацювавши конспекти лекцій, підручники, посібники, що рекомендовані за джерельною базою. Із цієї освітньої компоненти здійснюються практичні завдання по розробці моделей тощо. Необхідно здійснювати й дослідницькі проекти та дизайн-проекти, що наведені у межах тем навчального курсу, їх результати фіксуються у різних формах: реферати, аналітичні довідки, презентації тощо, розробка яких має здійснюватися із дотриманням вимог усного і писемного мовлення та демонстрацією культури використання фахової термінології з кольорознавства, а також демонстрацією досягнень дизайнерської практики, культурно-мистецьких здобутків.

Критерії оцінювання: оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва теми
1	Оптичне, механічне, просторове змішування кольорів та способи змішування фарб (локальний та зумовлений колір, відображення та поглинання кольору та виявлення матеріальності предметів).
2	Кольоровий спектр, кольорова палітра цифрових зображень (кольорові моделі), визначення характеристик кольору засобами комп'ютерних технологій.
3	Техніка, форма і колір в мистецтві та комп'ютерній графіці.
4	Традиції та новаторство кольорово-світлових ефектів в графічному дизайні та сучасному мультимедійному інформаційно-комунікаційному просторі.
5	Дослідження художників-імпресіоністів просторових та оптичних ефектів кольору, поєднання контрастів додаткових кольорів, холодних і теплих, оптичне зміщення кольорів (оп- арт), виявлення емоційної природи кольору у поєднанні з формою в графічному дизайні та сучасних течіях і напрямів мистецтва.
6	Кольорова аналітична характеристика стародавніх та сучасних творів мистецтва (образно-асоціативні композиції).
7	Кольорові ілюзії та їх використання в дизайні.

МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

(ІЗ ПОТОЧНИМИ МЕТОДИЧНИМИ ВКАЗІВКАМИ, ПОТОЧНИМИ КОНТРОЛЬНИМИ ЗАПИТАННЯ, ЗАВДАННЯ, РЕКОМЕНДОВАНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ)

Модуль I. Основні поняття теорії кольорознавства

Практичне заняття 1-5

Тема: Оптичне, механічне, просторове змішування кольорів та способи змішування фарб (локальний та зумовлений колір, відображення та поглинання кольору та виявлення матеріальності предметів)

Мета: Ознайомлення із природою кольору, видами змішування кольорів, їх відбиттям і поглинанням у предметному середовищі.

Професійна спрямованість: надати інформацію за темою і рекомендації щодо використання її основних висновків на семінарських (практичних) заняттях, під час написання навчально-дослідницьких робіт та в реальній предметно-практичній діяльності.

План

1. Поняття кольору в різних аспектах. Природа кольору та основні етапи її дослідження в науці.
2. Світло як причина виникнення кольору. Спектр та його природа. Внесок І. Ньютона у дослідження кольору.
3. Колір як відображення та поглинання світла. Оптичне змішування кольорів.
4. Механічне, просторове змішування кольорів. Вчення Й. Гете про колір.
5. Ахроматичні й хроматичні кольори.

Методичні вказівки до практичного заняття: розглянути зміст наведених нижче понять, здійснити аналіз питань плану на основі рекомендованої джерельної бази, за потреби здійснити їх конспектування; дати відповідь на поставлені контрольні питання; виконати наведені до теми завдання.

Як зразок фіксації поняття, колір у найбільш загальному розумінні – це забарвлення поверхні предмета, виробу та ін.

Основні (базові) поняття: спектр, спектральні кольори, ахроматичні кольори, хроматичні кольори, змішування кольорів.

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

1. У чому проявляється зв'язок довкілля та колірною рішення виробу для побуту?
2. У чому проявляється зв'язок функціональних особливостей та колірною рішення предмета виробничого призначення?
3. Чому з ХХ століття дизайнери надають великого значення кольору?
4. Чи можна розглядати колірне рішення виробу однією з його естетичних характеристик?
5. Що Ви можете розповісти про античного дослідника кольору Емпедокла?
6. Із якими речовинами пов'язав Гіппократ червоний, білий, жовтий і чорний кольори?
7. Як називався трактат Аристотеля, в якому він кольори поділив на групи?
8. Що передувало відкриттю І.Ньютоном спектральних кольорів та спектру?
9. Як виникає колір з оптичної точки зору?
10. Що таке спектр та спектральні кольори?
11. Які межі людського зорового діапазону?
12. Яка електромагнітна хвиля є найдовшою у спектрі?
13. Яка електромагнітна хвиля є найкоротшою у спектрі?

14. Що таке локальний і зумовлений кольори?
15. Що називають ахроматичними кольорами?
16. У чому полягає особливість оптичного змішування кольорів?
17. Що таке механічне змішування кольорів?
18. Який внесок зробив І. Гете у розвиток кольорознавства?
19. Як можна охарактеризувати внесок О. Рунге у дослідження кольору?
20. Які кольори є основними при оптичному змішуванні та при механічному змішуванні?

Завдання 1: Тести. Кожне із цих завдань є тестом відкритого типу. Уважно прочитайте визначення поняття або інформацію про історичну ситуацію чи фізичне явище (центральна колонка) і у стислій формі запишіть відповідь (колонка справа).

№	Тести	Відповідь
1.	Людиною, яка відкрила, що біле сонячне світло складається із різних кольорових потоків, був англійський дослідник...	
2.	Як виникає веселка було роз'яснено у ... році	
3.	У звичайній веселці самим верхнім є ... колір.	
4.	Результат розсіювання сонячного світла маленькими часточками в атмосфері називається...	
5.	Більше за всіх схильний до розсіювання в атмосфері ... світловий потік...	
6.	Видимий колір поверхні – це...	
7.	У суцільній темряві кольори...	
8.	Будь-які вторинні кольори, при оптичному змішуванні яких може утворитися біле світло, називаються ... кольорами.	
9.	Викривлення напряму поширення світла через їх проходження через перешкоду (у т.ч. через краплю води) – це...	
10.	Білий колір світлового потоку – це...	
11.	Суміш трьох вторинних спектральних кольорів дає...	
12.	Суміш червоного і зеленого спектральних кольорів дає...	
13.	Суміш зеленого і синього спектральних кольорів дає...	
14.	Суміш синього і червоного спектральних кольорів дає...	
15.	Якщо біле світло падає на предмет жовтого кольору, то бачимо...	
16.	Основними кольорами при оптичному змішуванні є...	
17.	При оптичному змішуванні двох основних спектральних кольорів виникає...	
18.	Поєднання фарб для нанесення на деяку поверхню називається... змішуванням.	
19.	Основними кольорами при механічному змішуванні є...	
20.	Поєднання червоної і жовтої фарб створює... колір.	

Завдання 2: Виконання ахроматичних розтяжок аквареллю, гуашшю або акриловими фарбами при механічному змішуванні кольорів. (Необхідно у альбомі зробити дві смужки, в яких буде представлено зміну забарвлення поверхні, відповідно, від чорного до білого кольорів; від білого до чорного кольорів). Роботу необхідно виконувати акуратно та якісно, щоб зафіксувати градацію відтінків ахроматичних кольорів.

Інструменти: акварельні фарби, гуаш або акрилові фарби, резервуар для води, пензлі, поролонова губка, палітра, альбом для малювання.

Завдання 3: Створення ахроматичних зображень (фігура-фон) при механічному змішуванні кольорів. (Необхідно намалювати, наприклад, пару квадратів: чорний фон і біла фігура – білий фон і чорна фігура; сірий фон і біла фігура – білий фон і сіра фігура; чорний фон і сіра фігура – сірий фон і чорна фігура).

Інструменти: акварельні фарби, гуаш або акрилові фарби, резервуар для води, пензлі, поролонова губка, палітра, альбом для малювання. Примітка: при бажанні завдання можна виконати на ПК і роздрукувати на папері формату А4 із стандартною щільністю для порівняння оптичного і механічного змішування кольорів.

Рекомендована література

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: Парапан, 2021. 240 с.
2. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. Збірник навчально-методичних комплексів. Вип. 1. Київ.: НАКККіМ, 2011. 80с.
3. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во Львів. політехники, 2014. 204 с.

Практичне заняття 6-10

Тема: Кольоровий спектр, кольорова палітра цифрових зображень (кольорові моделі), визначення характеристик кольору засобами комп'ютерних технологій

Мета: Ознайомлення із основними характеристиками кольору, колірними моделями та їх застосуванням у мистецтві і дизайні.

Професійна спрямованість: надати інформацію за темою і рекомендації щодо використання її основних висновків на семінарських (практичних) заняттях, під час написання навчально-дослідницьких робіт та в реальній предметно-практичній діяльності.

План

1. Основні характеристики кольору (кольоровий тон, світлість, насиченість).
2. Контраст, нюанс, акцент. Види контрастів за Й. Іттеном. Роль колірного контрасту при створенні дизайн-продукту.
3. Колірні моделі та особливості їх застосування у мистецтві та дизайні.
4. Колірний круг та його застосування у дизайні.
5. Колірна палітра цифрових зображень у дизайні. Визначення характеристики кольору засобами комп'ютерних технологій.

Методичні вказівки до практичного заняття: розглянути зміст наведених нижче понять, здійснити аналіз питань плану на основі рекомендованої джерельної бази, за потреби здійснити їх конспектування; дати відповідь на поставлені контрольні питання; виконати наведені до теми завдання.

Як зразок фіксації поняття, світлість кольору – це ознака кольору, визначена наявністю в ньому білого чи чорного кольору.

Основні (базові) поняття: кольоровий тон, світлість кольору, насиченість кольору, тональність колірного рішення, основні кольори, вторинні кольори, колірний круг, кольорова палітра, тональність колірного рішення.

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

1. Що називається тоном у кольорознавстві?
2. Що називається насиченістю кольору?
3. Що таке тональність або колірна гамма?
4. Які світлові значення запроновані були Й. Гете?
5. Які кольори Й. Гете назвав основними?
6. Який внесок у розвиток кольорознавства здійснено В. Освальдом?
7. Як виникають вторинні кольори?

8. Чи є оранжевий колір основним?
9. Чим контраст кольорів відрізняється від нюансу?
10. Що таке контраст кольорів?
11. На які види контрастів вказано Й. Іттеном?
12. Що фіксує кількісний контраст кольорів?
13. Що таке якісний контраст, за Й. Іттеном?
14. Хто із дослідників створював схеми, що називаються колірним кругом?
15. Що називається колірною палітрою цифрових зображень?

Завдання 1: Тести. Кожне із цих завдань є тестом відкритого типу. Уважно причитайте визначення поняття або інформацію про історичну ситуацію чи фізичне явище (центральна колонка) і у стислій формі запишіть відповідь (колонка справа).

№	Тести	Відповідь
1.	Розділення потоку сонячного світла завдяки призмі на кольорові промені – це...	
2.	Що таке спектр було пояснено англійським ученим в ... році	
3.	Червона квітка видається червоною, бо її поверхня поглинає всі кольори спектра, окрім ..., що відбивається.	
4.	Якщо змішати всі світлові спектральні промені різного кольору в правильних кількостях (як у спектрі), то утвориться ... колір.	
5.	Потік білого сонячного проміння при проходженні через призму розщеплюється, як вважається, на такі кольори:	
6.	Основними кольорами у спектрі є...	
7.	Огинання світловими променями зустрічних перешкод без розщеплення на кольорові потоки – це...	
8.	Латиною слово <i>diffRACTUS</i> , від якого утворено поняття дифракції, означає ...	
9.	Латиною слово <i>dispersion</i> , від якого походить поняття дисперсії, означає...	
10.	Латиною слово <i>refractio</i> , від якого утворено поняття рефракції, означає...	

Завдання 2: Виконання розтяжок ахроматичного і хроматичного кольорів аквареллю, гуашшю або акриловими фарбами. На аркуші закомпонувати горизонтальну шкалу, наприклад, розміром 40x240 мм або 4x24 см, поділивши її вертикальними лініями на прямокутники, наприклад, 40x20 мм або 4x2см і розмістивши на кінцях: білий (ахроматичний) та основний хроматичний колір (червоний, жовтий – наступна смужка, згодом синій), здійснити їх поступове змішування, щоб фіксувалась градація змін.

3: Виконання розтяжок ахроматичного і хроматичного кольорів аквареллю, гуашшю або акриловими фарбами. На аркуші закомпонувати горизонтальну шкалу, наприклад, розміром 40x240 мм або 4x24 см, поділивши її вертикальними лініями на прямокутники, наприклад, 40x20 мм або 4x2см і розмістивши на кінцях: -чорний (ахроматичний) та хроматичний колір (червоний, жовтий, синій), здійснити поступове змішування, щоб фіксувалась градація змін.

Завдання 4: Виконання хроматичних розтяжок аквареллю, гуашшю або акриловими фарбами. Методична вказівка: на аркуші закомпонувати горизонтальну шкалу розміром, наприклад, 4x24см, поділивши її вертикальними лініями на прямокутники 4x2см і розмістивши на кінцях: -червоний і жовтий; -жовтий і синій; -синій і червоний, здійснити поступове змішування. Кожний прямокутник має бути абсолютно однокольоровим.

Завдання 5: за допомогою графічного редактора відтворити отримані розтяжки кольорів.

Завдання 6. Механічне змішування кольорів 12-ти ступеневе кольорове коло (або 16-ти ступеневе коло). Закомпонувати коло на папері та нанести основні кольори першої, другої тріади та проміжні.

Рекомендована література

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: Парапан, 2021. 240 с.
2. Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.
3. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. // Збірник навчально-методичних комплексів. Вип. 1. Київ.: НАКККіМ, 2011. 80 с
4. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во Львів. політехники, 2014. 204 с.

Практичне заняття 11-15

Тема. Техніка, форма і колір в мистецтві та комп'ютерній графіці

Мета: Ознайомлення із основними характеристиками кольору в мистецтві і комп'ютерній графіці.

Професійна спрямованість: надати інформацію за темою і рекомендації щодо використання її основних висновків на семінарських (практичних) заняттях, під час написання навчально-дослідницьких робіт та в реальній предметно-практичній діяльності.

Методичні вказівки до практичного заняття: розглянути зміст наведених нижче понять, здійснити аналіз питань плану на основі рекомендованої джерельної бази, за потреби здійснити їх конспектування; дати відповідь на поставлені контрольні питання; виконати наведені до теми завдання.

Як зразок фіксації поняття, адитивне змішування кольорів – це оптичне змішування, воно використовується зокрема в комп'ютерній графіці, і до нього застосовується колориметричне і спектрофотометричне вимірювання, коли результати вимірювання описуються у координатах кольору (X, Y, Z) чи координатах насиченості (x, y, z); його можна спостерігати також за допомогою прибору – дзига Максвелла.

Основні (базові) поняття: колориметричний метод, градація кольорів, колірні проби, адитивне змішування.

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

1. Яку роль колір має для створення творів живопису та цифрового живопису?
 2. Який тип змішування кольорів використовується у живописі?
 3. Що таке колірна модель?
 4. Яка колірна модель застосовується в дизайні при застосуванні комп'ютерної техніки?
 5. Яка колірна модель застосовується при поліграфічних послугах?
- Завдання 1:* Тести. Указані тести відносяться до закритого типу, в них лише одна із відповідей є вірною, необхідно її вказати.
1. У графічному дизайні можливість створювати колірні рішення для проекту можна завдяки: а)редактору, б)графічному редактору, в)олійних фарб, г)кольорових олівців.
 2. У програмі Adobe Photoshop здійснити налаштування кольорів можна на основі опції: а)файл, б)редагування, в)текст, г)вікно?
 3. У програмі Adobe Photoshop застосовується: а)колірний метод, б)колоритний метод, в)колориметричний метод, г)жодний з них.
 4. У програмі Adobe Photoshop здійснити налаштування кольорів можна на основі команди: а)Shift+Ctrl+L, б)Shift+Ctrl+K, в)Shift+Ctrl+M, г) Ctrl+Y?
 5. У програмі Adobe Photoshop відносний колориметричний метод дає можливість:

- а)використовувати компенсацію точки чорного, б)дізеринг, в)компенсацію профілів сцени, г)здійснення трьох указаних операцій.
6. У програмі Adobe Photoshop робочий простір передбачає градацію: а)чорного кольору, б)сірого кольору, в)білого кольору, д)ніякого кольору.
 7. У графічному редакторі Adobe Photoshop опцію «Колір» можна знайти, зайшовши у: а)файл, б)редагування, в)текст, г)вікно?
 8. У програмі Adobe Photoshop здійснити колірні проби можна на основі опції: а)файл, б)шари, в)текст, г)перегляд?
 9. У програмі Adobe Photoshop здійснити колірні проби можна на основі команди: а)Shift+Ctrl+L, б)Shift+Ctrl+K, в)Shift+Ctrl+M, г)Ctrl+Y?
 10. У графічному редакторі Adobe Photoshop опцію «Колір» можна знайти через команду: а)F5, б)F6, в)F7, г)F8?
 11. У програмі Adobe Photoshop серед варіантів форми СМҮК немає кольоропроби: а)зеленої, б)блакитної, в)жовтої, г)пурпурової.
 12. У програмі Adobe Photoshop серед опцій градієнтів відсутні: а)зелені, б)сині, в)жовті, г)пурпурові.
 13. Графічний редактор Adobe Photoshop дає можливість створювати продукти на основі колірної системи: а)RGB, б)СМҮК, в)RGB і СМҮК, г)жодної з них.
 14. Графічний редактор Adobe Photoshop при використанні RGB дає можливість створювати дизайн-продукти: а)універсального використання, б)для поліграфії, в)для екранних площин, г)мистецької палітри.
 15. Графічний редактор Adobe Photoshop при використанні СМҮК дає можливість створювати дизайн-продукти: а)універсального використання, б)для поліграфії, в)для екранних площин, г)мистецької палітри.

Завдання 2. Створення хроматичних зображень (фігура-фон). Закомпонувати зображення 3 квадратів (нанести червоний, жовтий, синій кольори) із колом в середині (створити зелений, фіолетовий, оранжевий круг) та 3 квадратів (зелений, фіолетовий, оранжевий кольори) із колом в середині (створити червоне, жовтий, синій круги). Інструменти: акварельні фарби, гуаш або акрилові фарби, резервуар для води, пензлі, поролонова губка, палітра, альбом для малювання або ПК.

Рекомендована література

5. Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.
6. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. Зб. навч.-метод. комплексів. Вип. 1. Київ: НАКККіМ, 2011. 80 с.
7. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во Львів. політехники, 2014. 204 с.

Модуль II. Різновиди систематизації та принципи побудови кольорових систем

Практичне заняття 1-5

Тема: Традиції та новаторство кольорово-світлових ефектів в графічному дизайні та сучасному мультимедійному інформаційно-комунікаційному просторі

Мета: Ознайомлення із особливостями кольоро-світлових ефектів.

Професійна спрямованість: надати інформацію за темою і рекомендації щодо використання її основних висновків на семінарських (практичних) заняттях, під час написання навчально-дослідницьких робіт та в реальній предметно-практичній діяльності.

План

1. Поняття колірної гармонії.
2. Основні гармонійні поєднання кольорів.
3. Символіка кольору та виявлення колориту національної культури.
4. Особливості використання кольору в українській культурній традиції та етнодизайні.
5. Традиції та новаторство кольорово-світлових ефектів в сучасному графічному дизайні.

Методичні вказівки до практичного заняття: розглянути зміст наведених нижче понять, здійснити аналіз питань плану на основі рекомендованої джерельної бази, за потреби здійснити їх конспектування; дати відповідь на поставлені контрольні питання; виконати наведені до теми завдання.

Як зразок фіксації поняття, монохромія – це поєднання відтінків одного хроматичного кольору. Біхроматія є поєднанням поряд розташованих кольорів. Діхроматія є явищем використання доповнюючих (комплементарних) кольорів.

Основні (базові) поняття: монохромія, біхроматія, діхроматія, поліхромія, колірна гармонія, колірний символізм.

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

1. Що таке монохромне поєднання кольорів?
2. Що таке поліхромія?
3. Як виникає колірна гармонія?
4. Чи є білий колір поліхромним?
5. Як виникає колірна дисгармонія?
6. Ким розроблено перші концепції гармонійних поєднань кольорів?
7. Яку специфіку має ослідовний кольоровий контраст?
8. У чому полягає суть вчення Р.Адамса про колір?
9. У чому полягає суть класифікації кольорових гармоній Е.Брюкке?
10. У чому полягає суть теорії кольору В. Бекольда?
11. Як можна створити гармонійне колірне поєднання за В. Освальдом?
12. Що називають колірним кругом Манселла?
13. Чи є гармонійним поєднання пари доповнюючих кольорів?
14. Що таке одночасний кольоровий контраст?
15. Як виникає граничний кольоровий контраст?

Завдання 1. Здійснити аналіз взаємозв'язку силуетної форми та оточуючого середовища. (Використовуються елементарні геометричні фігури, наприклад невеликі квадрати 50x50мм, вирізані із червоного, жовтого, синього кольорового паперу/картону та накладені на різний фон, наприклад великі зелені, фіолетовий, оранжевий квадрати 100x100 мм).

Завдання 2. Створити кольорі гармонії споріднено-контрастних кольорів за допомогою геометричних моделей. (На початковому етапі використовуються невеликі елементарні геометричні фігури, вирізані із кольорового паперу/картону/тканини, і наносяться на основу 100x100 мм як фон, створюючи макет/модель для демонстрації, а потім вдалі колірні рішення, наприклад як ритмічний орнамент, можна перенести у цифрову форму за допомогою ПК на наступному етапі. Результати фіксуються як фотозвіт, презентація. У випадку створення фізичного макету і дизайн-макету студент може претендувати на оцінку понад 95 балів).

Завдання 3. На основі вивчення культурного зразка (твору українського ужиткового мистецтва або дизайн-продукту з графічного дизайну) і застосування методу наслідування

форми створити оригінальне колірне рішення дизайн-продукту (редизайн логотипу, обкладинки друкованого видання тощо). (Результати фіксуються як фотозвіт, презентація виробу).

Рекомендована література:

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: Парапан, 2021. 240 с.
2. Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.
3. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. Зб. навчально-методичних комплексів. Вип. 1. Київ.: НАКККіМ, 2011. 80с
4. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во Львів. політехники, 2014. 204 с.

Модуль III. Повітряна перспектива та ілюзія просторової глибини

Практичне заняття 1-2

Тема: Дослідження художників-імпресіоністів просторових та оптичних ефектів кольору, поєднання контрастів додаткових кольорів, холодних і теплих, оптичне зміщення кольорів (оп-арт), виявлення емоційної природи кольору у поєднанні з формою в графічному дизайні та сучасних течіях і напрямів мистецтва

Мета: Ознайомлення із особливостями емоційного сприйняття кольорів і їх розрізнення як теплих-холодних, тривожних-заспокійливих.

Професійна спрямованість: надати інформацію за темою і рекомендації щодо використання її основних висновків на семінарських (практичних) заняттях, під час написання навчально-дослідницьких робіт та в реальній предметно-практичній діяльності.

План

1. Феномен суб'єктивної характеристики кольору. Дослідження художниками-імпресіоністами просторових та оптичних ефектів кольору.
2. Теплі кольори. Холодні кольори.
3. Тривожні кольори. Заспокійливі кольори та їх вплив на людину.
4. Поєднання контрастів додаткових кольорів як тривожних у мистецтві та графічному дизайні.

Методичні вказівки до практичного заняття: розглянути зміст наведених нижче понять, здійснити аналіз питань плану на основі рекомендованої джерельної бази, за потреби здійснити їх конспектування; дати відповідь на поставлені контрольні питання; виконати наведені до теми завдання.

Як зразок фіксації поняття, м'яке колірне рішення – це композиційно-художня характеристика поєднання кольорів за емоційним реагуванням глядача при візуальному контакті з предметом; до таких поєднань відноситься використання зеленого, блакитного, синього кольорів та їх відтінків.

Основні (базові) поняття: колористика, колорит, холодний колір, теплий колір, нейтральний колір, заспокійливий колір, тривожний колір, м'яке колірне рішення.

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

1. Що з себе представляє імпресія кольору, за Й. Іттеном?
2. Що таке експресія кольору?
3. Праці яких дослідників вплинули на появу трактату «Про закон симультанного контрасту кольорів і вибір забарвлення об'єктів» М. Шевреля?
4. Що стало науковою основою мистецьких експериментів імпресіоністів та неоімпресіоністів при спробах передачі кольорів?
5. Яка нова манера характерна для колористичних рішень пейзажів художників-імпресіоністів?

Завдання 1: тести. Указані тести відносяться до закритого типу, в них лише одна із відповідей є вірною. Методична вказівка: необхідно її вказати.

1. Загальне співвідношення всіх кольорів твору називається: а)тон, б)напівтон, в)колорит, г)кольорова гамма.
2. Відтінок кольору, завдяки поєднанню якості декількох кольорів - це: а)тон, б)напівтон, в)колорит, г)кольорова гамма.
3. Якість кольору, завдяки якому він відрізняється від іншого кольору - це: а)тон, б)напівтон, в)колорит, г)кольорова гамма.
4. У колористичному крузі доповнюючими (додатковими) вважаються: а)жовтий і синій, б)жовтий і червоний, в)жовтий і зелений, г)жовтий і фіолетовий.
5. Не відноситься до теплих тонів: а)червоний, б)оранжевий, в)жовтий, г)синій.

Завдання 2. На основі вивчення культурного зразка (аналіз твору мистецтва імпресіоністів або неоімпресіоністів) і застосування методу наслідування створити оригінальне колірне рішення дизайн-продукту (редизайн логотипу, обкладинки друкованого видання, вітальна листівка тощо). (Методичні рекомендації: результати фіксуються як фотозвіт, презентація виробу).

Рекомендована література:

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: Парапан, 2021. 240 с.
2. Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.
3. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. Зб. навч.-метод. комплексів. Вип. 1. Київ: НАКККіМ, 2011. 80 с.
4. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во Львів. політехники, 2014. 204 с.

Практичне заняття 3-7

Тема: Кольорова аналітична характеристика стародавніх та сучасних творів мистецтва (образно-асоціативні композиції)

Мета: Ознайомлення із особливостями сприйняття кольорів у давні часи і в сучасній традиції.

Професійна спрямованість: надати інформацію за темою і рекомендації щодо використання її основних висновків на семінарських (практичних) заняттях, під час написання навчально-дослідницьких робіт та в реальній предметно-практичній діяльності.

План

1. Аналіз колориту творів ужиткового мистецтва Стародавнього світу.

2. Загальна характеристика колориту кераміки Трипілля-Кукутені та кераміки стилю камарес.
3. Зв'язок колориту живописного твору і техніки/матеріалів його створення у періоди Середньовіччя, Відродження, Нового часу.
4. Загальна характеристика колориту мистецьких інновації фовізму.
5. Колір як художньо-образний чинник сучасного цифрового мистецтва і графічного дизайну.

Методичні вказівки до практичного заняття: розглянути зміст наведених нижче понять, здійснити аналіз питань плану на основі рекомендованої джерельної бази, за потреби здійснити їх конспектування; дати відповідь на поставлені контрольні питання; виконати наведені до теми завдання.

Як зразок фіксації поняття, колірна синестезія є явищем ототожнення декількох кольорів в образно-асоціативній композиції, наприклад у творах античної літератури фіксується взаємозаміна синього, зеленого кольорів при описі моря.

Основні (базові) поняття: образно-асоціативні композиції, колірна сліпота, колірні синестезії.

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

1. Що таке образно-асоціативно композиція твору?
2. Чи залежить сприйняття кольору від національно-культурної традиції?
3. Чим може бути зумовлена колірна сліпота, наприклад ототожнення зеленого і синього кольорів у літературних пам'ятках античного періоду?
4. Чи залежить сприйняття кольору від художньо-культурної епохи?
5. Чи описував Гете явище колірної синестезії?
6. У кого з митців ХХ століття фіксується колірна синестезія?
7. Що таке колірна дисгармонія?
8. У який спосіб можна створити колірну гармонію?
9. Як завдяки колірному кругу створити колірну гармонію у композиції з двох кольорів?
10. Які існують гармонійні колірні тріади?

Завдання 1: тести. Методичні рекомендації: указані тести відносяться до закритого типу, в них лише одна із відповідей є вірною, необхідно її вказати.

1. Античний трактат «Про колір», в якому пояснюється Аристотелева класифікація кольорів, до простих кольорів не відносить: а)білий, б)чорний, в)сірий, г)жовтий.
2. Ця думка про колір: «Ті кольори, в яких витримана найправильніша пропорційність, подібно до звукових гармоній, видаються найбільш приємними», належить: а)Піфагору, б)Платону, в)Аристотелю, г)анонімному автору Античності.
3. Характерна ознака античного світогляду і мистецтва - це: а)гармонія, б)калокагатія, в)колорит, г)кольорова гамма.
4. У загальному колориті картин Тиціана домінує колір та його відтінки: а)жовтий, б)оранжевий, в)червоний, г)зелений.
5. Відноситься до холодних тонів і не є популярним у сучасних митців та графічних дизайнерів: а)червоний, б)оранжевий, в)жовтий, г)фіолетовий.

Завдання 2. На основі вивчення культурного зразка (творів ужитково-прикладного мистецтва античного періоду або творів живопису доби Відродження) і застосування методу наслідування створити оригінальне колірне рішення дизайн-продукту (редизайн логотипу, обкладинки друкованого видання, вітальна листівка тощо). (Методичні рекомендації: результати фіксуються як фотозвіт, слайдошоу із розлогим поясненням образно-асоціативних рядів композиції, презентація виробу).

Завдання 3. На основі вивчення культурного зразка (аналіз твору цифрового мистецтва) і

застосування методу наслідування створити оригінальне колірне рішення дизайн-продукту (редизайн логотипу, обкладинки друкованого видання, вітальна листівка тощо). (Методичні рекомендації: результати фіксуються як фотозвіт, слайдошоу із розлогим поясненням образно-асоціативних рядів композиції, презентація виробу).

Рекомендована література

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: Парапан, 2021. 240 с.
5. Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.
6. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. Зб. навчально-методичних комплексів. Вип. 1. Київ.: НАКККіМ, 2011. 80с
7. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во Львів. політехники, 2014. 204 с.

Практичне заняття 8-12

Кольорові ілюзії та їх використання в дизайні

Мета: Ознайомлення із особливостями колірних ілюзій та їх використанням дизайнерами.

Професійна спрямованість: надати інформацію за темою і рекомендації щодо використання її основних висновків на семінарських (практичних) заняттях, під час написання навчально-дослідницьких робіт та в реальній предметно-практичній діяльності.

План

1. Суб'єктивна характеристики кольору: легкі та важкі кольори.
2. Тривожні кольори.
3. Нейтральні кольори.
4. Заспокійливі кольори.
5. Оптичний ефект відступаючий та наступаючий колір.

Методичні вказівки до практичного заняття: розглянути зміст наведених нижче понять, здійснити аналіз питань плану на основі рекомендованої джерельної бази, за потреби здійснити їх конспектування; дати відповідь на поставлені контрольні питання; виконати наведені до теми завдання.

Як зразок фіксації поняття, тривожні кольори – це кольори з активним зоровим подразненням людського ока та викликаючі значну внутрішню напругу в людини, наприклад червоний або чорний.

Основні (базові) поняття: легкий колір, важкий колір, наступаючий колір, відступаючий колір.

Поточні контрольні запитання, завдання для виконання:

1. Як виникають колірні ілюзії?
2. Які кольори вважаються легкими?
3. Що таке важкий колір?
4. Чому виникає ефект наступаючого кольору?
5. Які кольори розглядаються у дизайні відступаючими?
6. Які кольори не є бажаними для оформлення дитячих книжкових видань?
7. Які кольори є найпоширенішими при оформленні весільних листівок?
8. Які кольори не варто застосовувати при оформленні спальні в житловому

приміщенні?

9. Які кольори варто застосовувати при оформленні кабінету чи робочого місця в житловому приміщенні?
10. У чому проявляється зв'язок загального колориту і національно-культурної традиції в сучасному українському етнодизайні?

Завдання 1: тести. Методичні рекомендації: указані тести відносяться до закритого типу, в них лише одна із відповідей є вірною, необхідно її вказати.

1. В українській національно-культурній традиції не є популярним колір: а)чорний, б)білий, в)сірий, г)зелений.
2. У геральдиці блакитний колір не є символом: а)доблесті, б)інертності, в)терпеливості, г)честі.
3. Білий колір вважається - це: а)легким, б)важким, в)невизначеним, г)повітряним.
4. Чорний колір вважається - це: а)легким, б)важким, в)невизначеним, г)повітряним.
5. Синій колір: а)нейтральний, б)невизначений, в)збільшує в ширину, г)зменшує у ширину.

Завдання 2. На основі вивчення культурного зразка (твір сучасного образотворчого мистецтва) здійснити аналіз його образно-асоціативної композиції. Методичні рекомендації: результати дослідницького проекту оформити у вигляді презентації або наукових тез.

Завдання 3. На основі вивчення культурного зразка (продукту графічного дизайну) здійснити аналіз його образно-асоціативної композиції. Методичні рекомендації: результати дослідницького проекту оформити у вигляді презентації або наукових тез.

Рекомендована література

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: Парапан, 2021. 240 с.
2. Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.
3. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. Зб. навч.-метод. комплексів. Вип. 1. Київ: НАКККіМ, 2011. 80 с.
4. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во Львів. політехники, 2014. 204 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: Парапан, 2021. 240 с.
2. Ковальчук М.О., Колесник Н.Є. Психолого-педагогічні особливості кольору в дизайні: монографія. Житомир: ТОВ «505», 2020. 284 с.
3. Кольорознавство: Курс лекцій / уряд.: Л.Ю. Лемешко. Біла Церква: БКСД, 2011. 75 с.
4. Лотошинська Н. Д., Івахів О. В. Теорія кольору та кольороутворення. Навч. посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2014. 204 с.
5. Печенюк Т. Кольорознавство : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Львів. нац. акад. мистецтв. Київ: Грані-Т, 2009. 191 с.
6. Прищенко С.В. Кольорознавство: навч. посібн. 2-е вид., виправл. і доп. Київ: Альтерпрес, 2016. 452 с.

Додаткова:

1. Антонович Є. А., Василюшин Я. В., Шпільчак В. А. Російсько-український словник-довідник з інженерної графіки, дизайну та архітектури: Навч. посібник. Львів: Світ, 2001. 240 с.
2. Бінова І. Сучасне кольорознавство в художньо-творчій підготовці. Актуальні проблеми сучасного дизайну: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (20 квітня 2018 р., м. Київ) : у 2-х т. Київ : КНУТД, 2018. Т. 1. С. 26-29.
3. Кириченко М.А. Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. Київ, 2002. 188 с.
4. Кольорознавство. Академічний курс: навчально-методичний комплекс для студентів спеціальності 6.020207 «Дизайн» / укладачі: Прищенко С.В., Антонович Є.А.; за наук. ред. проф. Антоновича Є.А. Зб. навч.-метод. комплексів. Вип. 1. Київ.: НАКККіМ, 2011. 80 с.
5. Печенюк Т. Кольорознавство: підручник для студ. вищих навч. закладів. Львів: Вид-во. Львів. політехніки, 2014. 204 с.
7. Ярошенко А.В. Кольорознавство. Харків: ХДПУ, 2001. 254 с.

Інтернет ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
2. Oil Painting Tips. Patreon Highlights. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Vnvh86OMhbs>